

Adviesrapport ERT beleid Veere

Ontwikkeld door AddVision Projectontwikkeling & -management

In opdracht van gemeente Veere

Januari 2020

Inhoudsopgave

	Bladzijde
Samenvatting	3
Inleiding	4
Aanpak	4
Input vanuit de gemeenteraad	5
Input vanuit de ondernemers	6
<ul style="list-style-type: none">• Startsessie met vertegenwoordiging branche organisaties• Interviews branche organisaties• Enquête onder Veerse ondernemers	
Input vanuit inwoners	11
Terugkoppelingssessie	12
Conclusies & Aanbevelingen voor op te stellen ERT beleid	15
Bijlagen	
A. Uitkomsten Mentimeter met gemeenteraad Veere	
B. Uitkomsten Mentimeter met vertegenwoordiging branche organisaties	
C. Lijst geïnterviewde personen	
D. Interview 1: Recron	
E. Interview 2: FOV	
F. Interview 3: VeKaBo	
G. Interview 4: KHN	
H. Interview 5: Inwoners, groep 1	
I. Interview 6: Inwoners , groep 2	
J. Uitkomsten enquête Veerse ondernemers	

Samenvatting

In de periode mei – december 2019 is informatie opgehaald bij stakeholders voor de vorming van een nieuw beleidsplan ERT.

Wat heeft het gelopen traject opgeleverd voor het op te stellen ERT beleid? Tot welke nieuwe gezamenlijke ambities moet de gemeente Veere komen in de nieuwe meerjarenvisee?

Geconcludeerd kan worden dat het niet een afzonderlijke ERT visie kan worden, maar dat er zeer veel raakvlakken zijn met andere beleidsterreinen. Een integrale aanpak van thema's die met elkaar zijn verbonden, is dus zeer gewenst.

Verbetering, aandacht en focus is gewenst op het gebied van:

- Een gebalanceerde ontwikkeling van de sector recreatie & toerisme
- Spreiding, over het jaar én over de regio
- Stimuleren van diversiteit, persoonlijke sfeer en passie van de ondernemer
- De rol & betrokkenheid van inwoners
- Onderlinge inspiratie en kennisdeling door ondernemers
- De rol van de gemeente in:
 - Faciliteren en stimuleren van ontmoetingen & kennisoverdracht
 - Ontwikkelen van een toekomstvisie op mobiliteit (met betrokkenen) en investeren in goede infra, verkeersstromen en parkeerbeleid
 - Goede dienstverlening aan ondernemers
 - Meedenken in het binden van jongeren, het opleiden van jongeren tot ondernemer en de aansluiting tussen onderwijs en sector
 - Open en transparant zijn, in communicatie & opvolging
 - Integrale aanpak van thema's die met elkaar zijn verbonden (woningbeleid, ERT beleid, parkeerbeleid)
 - Bieden van experimenteerruimte in nieuwe initiatieven, op het gebied van mobiliteit, onderwijs, duurzaamheid

Leeswijzer

Dit adviesrapport is opgebouwd volgens de opzet van het gevolgde proces; een weergave van de geleverde input door gemeenteraad, stakeholders en inwoners. Aan de hand van de geleverde input en besproken thema's is een terugkoppelingssessie georganiseerd, waaruit de belangrijkste conclusies worden weergegeven. Tot slot worden de conclusies en aanbevelingen voor het op te stellen ERT beleid beschreven. Een grafische weergave van resultaten (Mentimeter & enquête) en de uitwerking van de gehouden interviews vindt u in de bijlagen.

Januari 2020.

AddVision Projectontwikkeling & -management

Nathalie Goedhart & Joyce de Smit.

Disclaimer

De inhoud van dit rapport is met grote zorgvuldigheid tot stand gebracht. Alle bevindingen en adviezen werden opgesteld door de opsteller. De auteur kan niet verantwoordelijk worden gehouden voor eventuele gevolgen en verkeerde interpretatie van de verzamelde informatie of geraadpleegde bronnen. Alle rechten op deze inhoud zijn voorbehouden aan AddVision Projectontwikkeling en -management.

Inleiding

Het huidige economische beleid van gemeente Veere is verouderd. Daarom werd medio 2019 gestart met de ontwikkeling van een nieuw beleidsplan Economie, Recreatie & Toerisme (ERT). Doel is te komen tot een meerjarige beleidsvisie waarin voor de verschillende economische deelgebieden van de gemeente nieuwe (gezamenlijke) ambities worden geformuleerd met bijbehorend uitvoeringsprogramma.

Voor het ophalen van informatie bij de stakeholders en het schrijven van een adviesrapport dat de basis vormt voor het nieuwe beleidsplan ERT werd AddVision gevraagd dit traject uit te voeren.

Aanpak

Het reeds door het college van B&W vastgestelde proces om te komen tot een nieuw beleidsplan ERT vormde de basis voor de aanpak van AddVision:

1. Thema-avond Gemeenteraad
Ophalen van input & speerpunten vanuit gemeenteraad, 27 mei 2019
2. Bijeenkomst externe stakeholders
Ophalen van input & speerpunten vanuit externe stakeholders, 3 juli 2019
3. Interviews brancheorganisaties & ondernemersverenigingen, september / oktober 2019
In gesprek met VeKaBo, KHN, Recron, FOV
4. Interviews inwoners
Ophalen van input bij een vertegenwoordiging van inwoners gemeente Veere, oktober 2019
5. Enquête ondernemers
Toetsen van de uitkomsten van de bijeenkomsten & interviews door middel van een enquête onder alle ondernemers in gemeente Veere, november 2019
6. Terugkoppelingssessie gemeenteraad, externe stakeholders, brancheorganisaties en ondernemersverenigingen
Voorleggen en uitdiepen van de besproken thema's en opgehaalde input, 4 december 2019
7. Opstellen adviesrapport beleidsplan ERT
De opbrengsten en uitkomsten van de bijeenkomsten & diepte interviews worden verwerkt in een adviesrapport, dat de basis vormt voor het op te stellen beleidsplan ERT, december 2019 / januari 2020

Aanvullend aan deze aanpak is op 5 september een gezamenlijke bijeenkomst georganiseerd voor ondernemers, gemeenteraad en andere belangstellenden, om een ieder te informeren over het ERT traject, andere relevante thema's en elkaar te inspireren over het thema duurzaamheid. Dit was een (eerste) initiatief in het faciliteren van inspiratie, ontmoeting en netwerk.

Input vanuit gemeenteraad

Op 27 mei 2019 werd een 1^e startsessie met gemeenteraad georganiseerd. Daarin is via Mentimeter geïnventariseerd welke thema's volgens de gemeenteraad relevant zijn voor het op te stellen ERT beleid. In totaal namen 18 gemeenteraadsleden deel aan de inventarisatie. Hieronder de geleverde input door de diverse fracties (de betr. partij staat tussen haakjes), met daarbij de scores per stelling:

	Stelling	Helemaal niet belangrijk	Minder belangrijk	Neutraal	Belangrijk	Zeer belangrijk
1.	Gratis OV op Walcheren voor de toeristen die toeristenbelasting betalen (SGP / ChristenUnie)	0	4	7	6	1
2.	Gratis OV voor toeristen uitbreiden als kortingskaart (SGP / ChristenUnie)	2	5	5	3	3
3.	Een speciale 'huisartsenpost' voor toeristen (SGP / ChristenUnie)	2	3	3	7	3
4.	Een financieel gezonde gemeente blijven (SGP / ChristenUnie)	0	0	1	6	11
5.	Betere toegang in de gemeente voor watersporters op het Veerse Meer (SGP / ChristenUnie)	4	0	2	9	3
6.	Een verzameldepot van alle pakketdiensten per dorp (SGP / ChristenUnie)	4	2	3	2	7
7.	Een Watertaxi langs de Walcherse kust (SGP / ChristenUnie)	4	4	5	2	3
8.	Circulaire economie (PvdA / GroenLinks)	0	3	7	5	3
9.	Leefbaarheid (balans) (PvdA / GroenLinks)	3	3	1	8	3
10.	Kleinschaligheid (PvdA / GroenLinks)	0	6	7	1	4
11.	Natuur & open landschap (PvdA / GroenLinks)	0	2	6	5	5
12.	Meer faciliteren, minder promotie (PvdA / GroenLinks)	1	5	6	3	3
13.	Maatwerk voorzieningen op pijl (DTV)	1	5	6	6	0
14.	Zorg, ondersteuning en wonen voor weduwe, alleenstaanden en gehuwden (DTV)	1	5	9	3	0
15.	Mobiliteit 1 aanbod voor inwoners en gasten duurzaam (DTV)	0	2	3	8	5
16.	Badstatus keurmerk en alle kernen erbij betrekken historisch, cultuur ringrijden, muziek, culinair (DTV)	0	1	8	4	5
17.	Gemeente moet ondernemers faciliteren en (vooraf) duidelijkheid zijn over verwachtingen en eisen (VVD)	3	0	2	6	7
18.	Een loketfunctie voor ondernemers (VVD)	1	1	4	4	7
19.	Leefbaarheid is belangrijk, maar ondernemen moet mogelijk blijven; initiatieven voor verbetering ook (VVD)	2	3	2	7	3
20.	Meedenken en faciliteren van personeelsaccommodaties om seizoens-/tijdelijke krachten te huisvesten (VVD)	3	1	4	4	6

21.	Niet meer toeristen in zomer, stimuleren evenementen die toerisme spreiden over andere seizoenen (CDA)	2	4	5	4	3
22.	Inwoners profiteren van toerisme door een goed voorzieningenniveau in de kernen (CDA)	1	2	2	8	5
23.	Toeristische accommodaties: wel kwaliteitsverbetering, niet meer bedden (CDA)	2	4	3	5	4
24.	Stimuleren duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen (CDA)	0	1	2	11	4
25.	Regelgeving moet meebewegen met ec. vitaliteit: niet denken in belemmeringen maar in oplossingen (CDA)	0	1	5	7	5
26.	Voldoende ruimte voor kleinschalige ec. activiteiten bij de kernen (CDA)	0	1	2	8	7
27.	Betere spreiding van detailhandel- en horecavoorzieningen in de kernen (CDA)	7	4	3	4	0

In bijlage A zijn de scores op deze stellingen nog verder grafisch weergegeven.

De belangrijkste opbrengsten:

- Er worden zeer diverse thema's door de fracties aangedragen als input voor het ERT beleid
- Voor de gemeenteraad is het vooral belangrijk om een financieel gezonde gemeente te blijven
- In het ERT beleid moet met name terugkomen:
 - Faciliteren en stimuleren van ondernemers, bv. op het gebied van duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen
 - Mobiliteit en infrastructuur voor inwoners en gasten
 - Een goed voorzieningenniveau in de kernen, waar inwoners van mee profiteren
 - Het meebewegen van regelgeving met economische vitaliteit
 - Kleinschalige economische activiteiten bij de kernen
 - Loketfunctie voor ondernemers

Input vanuit ondernemers

De input vanuit ondernemers is op drie manieren opgehaald:

- Startsessie met vertegenwoordiging branche organisaties
- Interviews met branche organisaties
- Enquête onder Veerse ondernemers

Startsessie met vertegenwoordiging branche organisaties

Eenzelfde sessie als met gemeenteraad werd op 3 juli 2019 georganiseerd met vertegenwoordigers van de branche organisaties: Vekabo, FOV, Recron en KHN.

Daarin is via Mentimeter geïnventariseerd welke thema's volgens de branche vertegenwoordigers van belang zijn voor het op te stellen ERT beleid. In totaal namen 11 branchevertegenwoordigers deel aan de inventarisatie. Hieronder is de geleverde input door de diverse organisaties weergegeven, met daarbij de scores per stelling:

	Stelling	Helemaal niet belangrijk	Minder belangrijk	Neutraal	Belangrijk	Zeer belangrijk
1.	Campers, meer profijt halen uit deze groeiemarkt (Vekabo)	1	1	0	5	4
2.	Maak de winterperiode aantrekkelijker voor de toerist (Vekabo)	1	0	1	6	3
3.	Nieuwe Economische Draggers behouden met eenduidige regelgeving (Vekabo)	1	3	2	4	1
4.	Matiging belastingdruk (Vekabo)	0	0	1	0	10
5.	Kwaliteit van verkeersinfrastructuur (Vekabo)	0	0	0	8	3
6.	Stimuleren van economische ontwikkeling vanuit lokale ondernemers, innovatie en kwaliteitsverbetering (FOV)	0	0	0	2	9
7.	Opzet v.e. financieringsplan voor gemeenschappelijke kosten v.h. toerisme (Bizzfonds?) (FOV)	0	0	0	3	8
8.	Kwaliteit boven kwantiteit (FOV)	0	0	3	5	3
9.	Kustvisie is leidend voor ontwikkelingen in de kustzone (FOV)	0	0	1	8	2
10.	Aantrekkelijk woonklimaat voor iedereen (incl. verschillen per kern & handhaving) (FOV)	0	0	0	9	1
11.	Gelijkheidsbeginsel hanteren in vergunning afgifte (FOV)	0	0	1	6	4
12.	Beheersbaar houden van particulieren verhuur (mét spelregels, geen beroepsmatige tak) (FOV)	0	0	2	2	7
13.	Mobiliteit: aandacht voor een goede/veilige verkeersafwikkeling, zowel in de kernen als op het platteland (FOV)	0	0	0	7	4
14.	Evalueren 'Nieuwe Economische Draggers': wat wel/niet aan bedrijvigheid in buitengebied, m.n. voorm. agr. bedrijfsgebouwen? (FOV)	0	0	5	3	3
15.	Gemeentelijke energie- en klimaatdoelstellingen: betaalbaar & behapbaar voor bedrijven (FOV)	0	0	2	6	3
16.	Een communicatieve gemeente met oog voor ondernemerschap (FOV)	0	0	0	3	8
17.	Zorg voor beleid met draagvlak van de sectoren (FOV)	0	0	2	5	4
18.	Een rechtvaardige en doelmatige financiering van de sectoren (FOV)	0	0	0	3	8
19.	Behoud en versterking van natuurlijke en landschappelijke rijkdom van Walcheren (incl. marketing) (Recron)	0	0	0	3	8
20.	Stimuleren en faciliteren van goed, vernieuwend en volhoudbaar ondernemerschap (Recron)	0	0	0	3	8
21.	Bevorderen duurzame, circulaire, en inclusieve economische samenwerking in de regio (Recron)	0	0	3	4	4

22.	Effectieve overlegstructuur, gezamenlijke doelstellingen, lange termijn visie en een betrouwbare gemeente/overheid (Recron)	0	0	0	4	7
23.	Vooraan lopen in de energie- en mobiliteitstransitie (Recron)	0	0	4	4	3
24.	Eerlijke economie: eerlijke verdeling van lasten en belastingen, free riders mee laten betalen, verminderen regeldruk, gelijk speelveld (Recron)	0	0	0	2	9
25.	Draagvlak bij de inwoners, zij moeten de ambassadeurs van ons eiland willen zijn (Recron)	0	0	4	5	2
26.	Gezonde en inclusieve arbeidsmarkt (Recron)	0	0	2	7	2

In bijlage B zijn de scores op deze stellingen nog verder grafisch weergegeven.

De belangrijkste opbrengsten:

- De scores op vrijwel alle aangeleverde thema's liggen bij de branchevertegenwoordigers hoger dan bij de gemeenteraad; de ondernemers vinden veel thema's van belang om op te nemen in het op te stellen ERT beleid
- Daarin scoren het hoogst de matiging van belastingdruk, het stimuleren van economische ontwikkeling, een eerlijke lastenverdeling, een recht- en doelmatige financiering van de sectoren en de opzet van een financieringsplan voor gemeenschappelijke kosten v.h. toerisme
- Andere thema's die in het ERT beleid aandacht verdienen:
 - Stimuleren van ondernemerschap, incl. focus op innovatie, kwaliteitsverbetering, eenduidige regelgeving
 - Mobiliteit & infrastructuur; aandacht voor een goede / veilige verkeersafwikkeling
 - Een communicatieve, betrouwbare gemeente met oog voor ondernemerschap, een effectieve overlegstructuur, gezamenlijke doelstellingen en een lange termijn visie
 - Aantrekkelijk woonklimaat voor iedereen
 - Behoud & versterking van natuurlijke en landschappelijke rijkdom van Walcheren

Interviews branche organisaties

Op basis van de aangeleverde thema's en de scores daarvan in de twee startsessies, is in een aantal interviews met de branche organisaties verder doorgesproken over:

1. Toekomstperspectief
2. Relatie ondernemer vs. inwoner
3. Rol van de gemeente
4. Financiering & economisch klimaat
5. Duurzaamheid
6. Arbeidsmarkt

De opbrengsten van deze interviews zijn op hoofdlijnen meegenomen in de terugkoppelingssessie.

De uitgewerkte interviews zijn opgenomen in de bijlagen D t/m G.

De rode draad in de interviews was een positieve basishouding bij de geïnterviewden over de sector, het toekomstperspectief en het gezamenlijk optrekken in de uitdagingen binnen de sector. Wel is er een duidelijke roep richting gemeente om eenduidigheid, transparantie, communicatie en het faciliteren van samenwerking.

Enkele citaten uit de interviews:

“Diversiteit en persoonlijke sfeer is binnen ons type bedrijf een groot pluspunt. Wanneer bedrijven niet worden doorgezet binnen familie maar overgaan naar ketens & investeerders, dan verdwijnt dat. Ketenbedrijven zijn marketingtechnisch een voordeel, maar hebben vaak geen kwaliteit en passie. En elk bedrijf heeft zo zijn eigen stijl.”

“Recreatie is een middel en geen doel op zich, er zijn altijd mensen die er meer geld aan kunnen verdienen. Die druk om meer te bouwen is er en blijft er, maar daar moet je uiterst terughoudend mee zijn. Tuurlijk moeten bedrijven zich blijven ontwikkelen maar moet niet zo blijven groeien. Het probleem is vaak de groei.”

“Wanneer je zegt: we verdienen allemaal aan toerisme, hoe fair is het dan dat het alleen via verblijfsrecreatie wordt opgehaald? Maar ook fietsenwinkel etc. kan meebetalen. Hoe kom je erachter hoeveel procent je verkoopt aan toerisme? Ik denk dat het reëel is dat je erin meebetaalt, een eerlijke verdeelsleutel.”

Enquête onder Veeerse ondernemers

In november 2019 werd een enquête uitgezet onder Veeerse ondernemers, om een aantal van de genoemde thema's uit de sessies en interviews breder te toetsen. Deze enquête werd door 58 Veeerse ondernemers ingevuld (waarvan 60% uit de sector Horeca, Recreatie, Toerisme en Cultuur).

	Belang....ik vind het belangrijk dat...	Helemaal niet belangrijk	Minder belangrijk	Neutraal	Belangrijk	Zeer belangrijk
1.	Inwoners van de gemeente Veere fijn kunnen wonen	5,17%	0%	3,45%	31,03%	60,34%
2.	Er een goede balans is tussen leefbaarheid en ondernemerschap	5,17%	1,72%	1,72%	48,28%	43,10%
3.	Iedereen die mee profiteert van toerisme hiervoor wordt belast	5,17%	6,90%	25,86%	36,21%	25,86%
4.	Mijn bedrijf verduurzaamt	6,90%	5,17%	10,34%	60,34%	17,24%
5.	Er een aantal rustige wintermaanden zijn	25,86%	17,24%	22,41%	25,86%	8,62%

	Stellingen	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Neutraal	Mee eens	Helemaal mee eens
7.	Er komen te veel verblijfsaccommodaties in de gemeente Veere	20,69%	20,69%	17,24%	20,69%	20,69%
8.	Kleinschaligheid hoort bij de gemeente Veere	10,34%	13,79%	15,52%	34,48%	25,86%
9.	Ik maak me zorgen om de voorspelde stijging van het aantal toeristen in de regio	32,76%	24,14%	18,97%	12,07%	12,07%
10.	Ik heb baat bij jaarrond levendigheid en drukte van gasten in de gemeente Veere	12,07%	8,62%	22,41%	24,14%	32,76%
11.	Ik kan goed ondernemen in de gemeente Veere	6,90%	12,07%	17,24%	44,83%	18,97%
12.	Ik zie de toekomst van mijn eigen bedrijf positief tegemoet	8,62%	8,62%	3,45%	56,90%	22,41%
13.	We moeten samen investeren in mobiliteit en meewerken aan nieuwe concepten	5,17%	0%	20,69%	48,28%	25,86%
14.	De energietransitie moeten ondernemers onderling samen oppakken	12,07%	12,07%	39,66%	29,31%	6,90%
15.	Er wordt nog te weinig samengewerkt in de regio om het arbeidsmarkt vraagstuk op te lossen	8,62%	5,17%	37,93%	37,93%	10,34%
16.	De gemeente Veere moet meer (ontmoetings)momenten voor ondernemers organiseren en faciliteren gericht op kennisdeling	8,62%	8,62%	41,38%	34,48%	6,90%
17.	De gemeente Veere moet een rol pakken in de realisatie van (tijdelijke) huisvesting van personeel	15,52%	25,86%	22,41%	24,14%	12,07%
18.	De gemeente Veere moet beter communiceren, bijvoorbeeld d.m.v. een nieuwsbrief	5,17%	8,62%	32,76%	27,59%	25,86%

De uitkomsten van de enquête zijn verder grafisch weergegeven in bijlage J.

De belangrijkste conclusies:

- Een goede balans tussen leefbaarheid, fijn wonen voor inwoners en ondernemerschap wordt onderschreven door het overgrote deel van de respondenten
- Er wordt verdeeld gereageerd op 'meer jaarrond spreiding & jaarrond levendigheid' in de gemeente Veere
- Ook is men verdeeld over de verwachte groei in de sector, inclusief de groei van verblijfsaccommodaties
- Er heerst over het algemeen een positief beeld over het toekomstperspectief van het eigen bedrijf en het ondernemen in de gemeente Veere
- Over het 'meer samen optrekken' in de regio (op het gebied van mobiliteit, energietransitie, arbeidsmarkt) is men gematigd positief

Een paar relevante tekstfragmenten & citaten uit de enquête:

“Zorg voor een goede balans tussen kwaliteit van wonen, verblijven en recreatie mogelijkheden. Te vol is niemand mee gediend, wonen voor eigen mensen is ook belangrijk. Een groot deel van de inwoners / ondernemers profiteert van de recreatiesector”

“Laat de toeristische druk in Domburg niet leidend zijn in het beleid. Andere kernen mogen niet worden beperkt in hun ontwikkeling door beleid dat is afgestemd op de Domburgse problemen”

“We moeten onze boterham verdienen met kwalitatief toerisme met een gevarieerd aanbod met respect voor de natuurlijke en landschappelijke topkwaliteit die we hebben en moeten koesteren”

“Een kleine ondernemer die in de wintermaanden wil ondernemen moet die mogelijkheid krijgen. Gezien de trend van het opkomende toerisme in de wintermaanden is het niet langer geoorloofd dat kleine toeristische bedrijven moeten sluiten in deze periode. Kleinschalige recreatie draagt bij aan de economie in de regio en zorgt voor een jaarronde inkomstenbron voor de ondernemer. Tevens biedt het meer zekerheid voor personeel, die ook een jaar rond in dienst kan zijn/blijven.... dit dringt de seizoensarbeid terug en draagt bij aan vaste banen voor de inwoners”

“Ik kan niet goed ondernemen in de gemeente Veere en zie daarom de toekomst niet positief tegemoet. Als minicamping worden we teveel aan regels gebonden; mogen we niet uitbreiden, mogen we niet in de winter open zijn, mogen we geen privésanitair op de plaatsen enz. Wees flexibeler naar de ondernemer die zelf wilt investeren in uitbreiding met een hoge kwaliteit!”

Input vanuit inwoners

Vanuit de diverse gesprekken met ondernemers ontstond ook de behoefte om de Veerse inwoner te vragen naar de sector Economie, Recreatie & Toerisme: hoe ervaart men de ontwikkelingen rondom recreatie & toerisme? Is er nog sprake van balans? En welke rol ziet de inwoner zelf in deze sector? Daarom is gekozen voor een tweetal interviews met een vertegenwoordiging van inwoners, samengesteld door een oproep via het klantenpanel van gemeente Veere en een oproep via de geïnterviewde ondernemers. In totaal is met 10 inwoners gesproken, met en zonder directe link met toerisme, verspreid over de gehele gemeente Veere.

Deze gesprekken liepen parallel aan het grotere onderzoek 'Leefbaarheid & Toerisme' dat door gemeente Veere is uitgevoerd.

Er werd gesproken over de ervaringen met recreatie & toerisme, het gevoel bij de balans tussen leefbaarheid & toerisme, de verwachtingen ten aanzien van toerisme & recreatie in de toekomst en de eigen rol als inwoner in gastvrijheid en ambassadeurschap. In bijlage H & I zijn de uitgewerkte interviews opgenomen.

De rode draad in deze gesprekken was:

- Alle geïnterviewden onderkennen het belang van toerisme & recreatie voor de regio en voelen zich hier (direct of indirect) onderdeel van. Men voelt zich ambassadeur van de regio en gastheer voor toeristen en recreanten.
- Richting toekomst vindt men het van belang dat de balans tussen leefbaarheid en toerisme wordt behouden, de kleinschaligheid van Walcheren in stand blijft en de unieke kenmerken van het Veerse landschap behouden blijven.
- Voor gemeente Veere ligt er een belangrijke rol in infrastructuur, veiligheid, mobiliteit, parkeerbeleid en woningbeleid. Dat zijn de aspecten waarmee een eventuele ervaren drukte kan worden verminderd.

Terugkoppelingssessie

In een gezamenlijke terugkoppelingssessie op 4 december werd met betrokkenen de opgehaalde input besproken en waar nodig verder uitgediept. Een panel vertegenwoordigde daarbij de geïnterviewden. Deelnemers aan het panel waren: Jerry Troy (KHN), Ab Pouwer (Recron), Leo Joosse (FOV), Lennard Wisse (VeKaBo), Leen Meijers (gemeenteraad CDA), Ralf Beije (vertegenwoordiging inwoners) en Simone Romijn (gemeente Veere).

1. Hoe gaat het met de sector?

45% van de ondervraagde Veerse ondernemers geeft aan dat het 'goed ondernemen is in de gemeente Veere'. Dit gevoel wordt onderschreven door de aanwezige ondernemers in het 'panel'. Het gaat goed, we profiteren allemaal van de groei in de sector recreatie & toerisme, maar spelen we voldoende in op nieuwe ontwikkelingen, op het 'gat in de markt'? Dat is de vraag.

Dit beeld komt overeen met de uitkomsten van het onderzoek 'Leefbaarheid & Toerisme' in de gemeente Veere, waarin veel gegevens zijn verzameld. Het gaat goed met de sector, maar we moeten alert zijn op een goede balans tussen leefbaarheid & toerisme.

2. Spanningsveld tussen groei sector & ervaren drukte

Een groeiende sector, zowel in verblijfstoerisme als dagtoerisme, heeft positieve en negatieve impact. Dat is ook de aanleiding geweest voor het onderzoek 'Leefbaarheid & Toerisme': is er nog balans, tussen voor- en nadelen? Tussen druk en draagkracht?

Uit de gesprekken met de Veerse inwoners in het ERT traject blijkt een duidelijk verschil in ervaren drukte en (dis)balans tussen de kernen aan de kust en in het middengebied. Een aantal inwoners van Domburg geeft aan dat de grens is bereikt. Inwoners én ondernemers uit de dorpen in het middengebied geven aan dat dit een doorstroom van toeristen en recreanten naar het middengebied oplevert. Dat geldt met name voor het 'hoogseizoen'. In de rustiger seizoenen wordt hier nog minder van geprofiteerd, er is nog volop ruimte in voor- en naseizoen.

Meer jaarrond spreiding lijkt uit de gesprekken & sessies een oplossingsrichting te zijn voor de ervaren drukte. Dat vraagt echter ook keuzes op andere beleidsterreinen: een groter aanbod van slecht weer voorzieningen bijvoorbeeld.

Van groot belang in dit gehele traject is de positionering, zowel als bedrijf als regio: wees sterk in wat jou onderscheidt en probeer dit zo goed mogelijk te vermarkten.

3. Expansiebehoefte van de R&T sector

Meerdere (sub)sectoren binnen recreatie & toerisme, waaronder de minicampings en de horeca, staan te springen om uitbreiding. Anderen benadrukken liever de kwaliteitsverbetering en pleiten voor minder uitbreiding.

De Veerse inwoner ervaart over het algemeen dat de grens aan verdere uitbreiding is bereikt: men wil graag de kleinschaligheid van Walcheren en het Walcherse landschap behouden, en is bang voor grootschaligheid en grote parken.

Ondernemers vragen om helderheid in regelgeving. Daarbij zijn ook de thema's particuliere verhuur, nieuwe toetreders, nieuwe economische dragers en zomerwoningen zeer relevant. Duidelijkheid en eenduidigheid in regelgeving is gewenst, maar laten we wel ruimte houden voor innovatie.

4. Toekomstperspectief

De geluiden die met name terugkomen als er gesproken wordt over de toekomst: ga voor kwaliteit en kleinschaligheid, schep daarbij als gemeente heldere kaders en beweeg mee. Ook vanuit het leefbaarheidsonderzoek wordt dit onderschreven: familiebedrijven worden als positief ervaren, inwoners houden van kleinschaligheid.

Daar wordt nog aan toegevoegd dat we diversiteit in het toeristische recreatief product moeten stimuleren en borgen. Groei moeten we niet zoeken in 'meer van hetzelfde', maar in andere, onderscheidende producten.

5. Financiering & economisch klimaat

Er wordt gevraagd om meer balans: niet alleen in drukte & draagkracht, maar ook in de verdeling van lasten. Daarin zijn twee oplossingsrichtingen:

- Ondernemers buiten de sector recreatie & toerisme betalen mee
- Dagtoeristen betalen mee

In een speciale werkgroep met ondernemers en gemeente wordt volop gewerkt aan een verbreding van inkomsten & het vinden van andere, nieuwe manieren daarvoor. Daar zijn ondernemers over het algemeen ook toe bereid, want eerlijk duurt het langst: als je meeprofiteert van toerisme, mag je er ook aan meebetalen.

Het laten meebetalen van dagtoeristen lijkt een grotere uitdaging. Kan dit via parkeergelden? Ook hierover wordt volop nagedacht in de werkgroep.

6. Duurzaamheid

Een thema dat door gemeenteraad en brancheorganisaties als relevant wordt gezien is duurzaamheid. In de gesprekken met ondernemers werden grote verschillen opgemerkt: de één loopt ver vooruit in verduurzaming, de ander weet niet hoe dit aan te pakken.

Is het een rol voor de gemeente om dit verder te helpen? Of juist voor ondernemers onderling om elkaar te inspireren, kennis te delen en verder te helpen?

Over het algemeen wordt het als noodzaak gezien, om binnen nu en 10 jaar maatregelen te treffen en toegevoegde waarde te leveren op ecologisch en economisch gebied. Het moet echter vanuit ondernemers én de teams van medewerkers zelf komen om hier invulling aan te geven. Het gaat over de wijze waarop je onderneemt.

Vanuit gemeente, Impuls en branche organisaties worden circulaire scans aangeboden. Aan de hand van een menukaart kan worden bepaald wat het meest effectief is om te doen op het gebied van duurzaamheid. Daarnaast gaan groepen ondernemers, onder leiding van een 'innovator', aan de slag met de uitdagingen. De grootste kans van slagen lijkt te liggen in elkaar inspireren en verder helpen.

7. Mobiliteit

Eén van de vaak benoemde thema's in ervaren drukte, en dus ook in de oplossingsrichtingen, is mobiliteit. Hoe werken we aan toekomstgerichte, duurzame mobiliteitsoplossingen? En daarnaast aan een goede kwaliteit van de infrastructuur?

De Veerse inwoner ervaart op dit gebied met name 'overlast': parkeerproblemen, gevoel van onveilige situaties in het verkeer, etc. Willen we in de toekomst de toenemende stroom toeristen en recreanten kunnen managen, dan moet daar aan gewerkt worden.

Dit vereist richting toekomst een heldere visie op mobiliteit: wat wil 'de gast van de toekomst'? Heeft deze nog een auto? Is deze bereid tot deelmobiliteit? En hoe snel zien we in de gemeente ook autonoom vervoer? Welke aanpassingen in infrastructuur en parkeerbeleid vraagt dit?

Met deze vragen dienen we gezamenlijk aan de slag te gaan.

8. Arbeidsmarkt

Het arbeidsmarkt vraagstuk, het gebrek aan (goed) personeel, is binnen de ene sector urgenter dan binnen de andere sector. Kleinere recreatiebedrijven, zoals minicampings, ervaren hierin minder problemen. Voor de horeca is het echter de belangrijkste uitdaging. Bijkomend effect is dat ondernemers zo druk zijn met het draaiend houden van het bedrijf, dat er geen ruimte en tijd is voor ontwikkeling (van individu & bedrijf).

Van groot belang is de aansluiting met (kwalitatief goed) onderwijs. Initiatieven om de aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven te stimuleren, lijken niet altijd te slagen.

Toch ligt de bal ook met name bij de ondernemer: een goede werkgever zijn, processen binnen het bedrijf goed organiseren, kansen bieden voor medewerkers. Als daarnaast de randvoorwaarden rondom huisvesting en mobiliteit (voor jonge medewerkers) goed kunnen worden ingevuld, wordt de aantrekkingskracht van de sector én de regio veel beter.

Tot slot

Geconcludeerd kan worden dat alle gesprekspartners (gemeenteraad, ondernemers, inwoners) overwegend positief zijn over de sector; de voordelen van het toerisme (voorzieningen, levendigheid, inkomstenbron) wegen nog altijd op tegen de nadelen (ervaren drukte).

Maar enige terughoudendheid in verder uitbreiden is aanwezig. We moeten met elkaar werken aan een gebalanceerde ontwikkeling en spreiding, met de focus op kwaliteit, kleinschaligheid en toekomstgerichtheid.

Samenwerking, samenspel en meebewegen zijn daarbij van groot belang.

Conclusies & aanbevelingen voor op te stellen ERT beleid

Wat heeft het gelopen traject opgeleverd voor het op te stellen ERT beleid? Tot welke nieuwe gezamenlijke ambities moet de gemeente Veere komen in de nieuwe meerjarenvisie?

Geconcludeerd kan worden dat het niet een afzonderlijke ERT visie kan worden, maar dat er zeer veel raakvlakken zijn met andere beleidsterreinen. Een integrale aanpak van thema's die met elkaar zijn verbonden, is dus zeer gewenst.

- Gezamenlijk werken aan een **gebalanceerde ontwikkeling** van de sector recreatie & toerisme. **Kleinschaligheid** en **behoud & versterking van het Walcherse landschap** horen bij de gemeente Veere, dat wordt met name door de Veerse inwoners benadrukt. Dit wordt door een grote groep ondernemers ondersteund en gelijk gezien als een kans om je te (blijven) **onderscheiden en profileren**
- **Spreading**, over het **jaar** en over de **regio**, biedt oplossingsrichtingen voor de ervaren drukte van toerisme (in piekperiodes & drukste kernen). Rustige (winter) maanden worden amper nog belangrijk gevonden, men vraagt juist om meer mogelijkheden en (slecht weer) **voorzieningen** in de winterperiode
- Blijf **diversiteit, persoonlijke sfeer** en **passie** van de ondernemer stimuleren
- **Inwoners** (wel of niet gelinkt aan toerisme & recreatie) vormen een belangrijk element in de **gastvrijheid** van de regio. Betrek hen bij plannen en trajecten, en maak hen bewust van hun waardevolle rol
- Ondernemers kunnen elkaar (nog) meer **inspireren en kennis overdragen**, elkaar 'op weg helpen', zeker op het gebied van verduurzaming van het bedrijf
- Rol gemeente?
 - Faciliteren en stimuleren van **ontmoetingen & kennisoverdracht**
 - Ontwikkelen van een **toekomstvisie op mobiliteit** (met betrokkenen) en investeren in goede infra, verkeersstromen en parkeerbeleid
 - Goede dienstverlening aan ondernemers
 - Meedenken in het **binden van jongeren**, het opleiden van jongeren tot ondernemer en de **aansluiting tussen onderwijs en sector**
 - **Open en transparant** zijn, in communicatie & opvolging
 - Integrale aanpak van thema's die met elkaar zijn verbonden (woningbeleid, ERT beleid, parkeerbeleid)
 - Bieden van **experimenteerruimte** in nieuwe initiatieven, op het gebied van **mobiliteit, onderwijs en duurzaamheid**

Slotwoord

Deze aanbevelingen vormen geen 'slotwoord', maar een aanleiding en aansporing om verder met elkaar aan de slag te gaan. Er wordt niet voor niets gesproken over 'gezamenlijke ambities'.

Zowel intern binnen de gemeentelijke organisatie (met alle relevante beleidsterreinen) als in samenspel binnen de regio (met alle relevante stakeholders en inwoners) vormen deze aanbevelingen de basis voor een gedragen, gebalanceerde en toekomstgerichte ontwikkeling van de sector Economie, Recreatie & Toerisme.

AddVision heeft dit traject met veel plezier begeleid en wenst alle betrokkenen veel succes met het vervolgtraject!

Bijlagen

- A Uitkomsten Mentimeter met gemeenteraad Veere
- B Uitkomsten Mentimeter met vertegenwoordiging branche organisaties
- C Lijst geïnterviewde personen
- D Interview Recron
- E Interview FOV
- F Interview VeKaBo
- G Interview KHN
- H Interview Inwoners, groep 1
- I Interview Inwoners , groep 2
- J Uitkomsten enquête Veerse ondernemers